

ÅRSRAPPORT 2023

INNHold

Vår visjon.....	3
Forord	4
OM FOKUS?.....	5
Hvorfor er FOKUS viktig?.....	6
Relevante kvinnepolitiske hendelser i 2023	6
Viktige hendelser for FOKUS	6
GLOBALE UTVIKLINGSTREKK	7
Latin-Amerika	8
Øst-Afrika	9
RESULTATER FRA FOKUS' PROGRAMSAMARBEID	
OVER NORADAVTALEN I 2023	10
Vold mot kvinner og jenter	11
Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR)	12
Kvinnerns økonomiske deltakelse	13
Kvinner, fred og sikkerhet	14
EN BÆREKRAFTIG ORGANISASJON.....	15
Medlemsinvolvering	16
Økonomi	17
Arbeidsmiljø.....	17
Intervju med regiondirektør FOKUS Latin-Amerika	18
Styrets beretning	19
Tilsluttede organisasjoner i 2023.....	22
Styret i FOKUS 2023	23

Foto: ASOREMI

FOKUS VISJON:

Et samfunn basert på **likestilling og likeverd**, der **kvinnens** menneskerettigheter respekteres og **beskyttes**, og **alle kan delta** på lik linje **uavhengig av kjønn**.

Forord

Det er krevende tider for kvinnebevegelsen internasjonalt. Etter flere tiår med positiv – om enn ujevn – utvikling, er det nå mindre rom for optimisme. Vi er ikke i rute til å nå bærekraftsmålene innen 2030, heller ikke de som angår likestilling. Og når verden står i brann, enten det skyldes krig eller naturkatastrofer, betaler jenter og kvinner en høyere pris.

Covid-19 pandemien rammet kvinner hardt økonomisk – og de skjevhetene som ble forsterket i løpet av årene med pandemi og nedstenging er ennå ikke rettet opp. Klimaendringene kan ifølge UN Women skyve 158 millioner kvinner og jenter ut i ekstrem fattigdom globalt. I krig og væpna konflikt øker kjønnsbasert vold og seksuelle overgrep, og tilgangen til helsehjelp minker, enten det er i Ukraina, Sudan, Gaza eller andre pågående konflikter.

Samtidig mobiliserer motstanderne av kvinnefrigjøring og likestilling, gjerne i samspill med høyrepopulistiske krefter, der tradisjonelle kjønns- og familieroller fremheves som ideelle og naturlige. Det skjer over hele verden, og motstanden er koordinert, velfinansiert og effektiv.

Det er med andre ord ingen grunn til å tvile på behovet for kvinneorganisasjoner og organisasjoner som jobber for kvinners rettigheter og likestilling. Derfor er det også sørgelig at kvinnebevegelsen er så underfinansiert både i og utenfor Norge. Under 2 % av all likestillingsorientert bistand går til kvinners egne organisasjoner.

Ingen skal trenge tvile på om kvinneorganisasjonene gjør en forskjell. I denne årsrapporten finner du nok av gode eksempler på hva vi får til sammen: Ett eksempel er at erfaringene våre colombianske partnere har er etterspurt fra kvinneorganisasjoner i Ukraina, herunder oppfølging av overlevende fra seksuell vold i konflikt. Et annet er FOKUS sin rolle i å koordinere innspill og deltakelse fra det norske sivilsamfunnet til internasjonale prosesser, som FNs Kvinnekommisjonsmøte. I 2023 var digital vold tema, og vi fulgte opp med å belyse dette under 16 dagers kampanjen. Kvinner er særlig utsatt for trusler og trakassering på nett og opplever seg ofte rettsløs når det inntreffer.

Som styreleder i FOKUS er min ambisjon at vi skal være en slagkraftig og koordinert kraft enten det er i møte med organiserte motkrefter eller myndigheter. Takk til alle medlemsorganisasjonene som i kraft av sin tilslutning til FOKUS bidrar til å gjøre en forskjell.

Anne-Mette Øvrums, styreleder FOKUS

Anne-Mette Øvrums

Hva er FOKUS?

FOKUS er en paraplyorganisasjon som ble stiftet i 1995. Som et kompetanse- og ressurscenter for internasjonale kvinne- og likestillingsspørsmål, søker FOKUS å styrke engasjementet og innsatsen for kvinners menneskerettigheter og samfunnsdeltakelse globalt. Det gjør vi gjennom programsamarbeid med partnere i og utenfor Norge, politisk pådriverarbeid overfor norske og internasjonale myndigheter og kommunikasjon og informasjonsvirksomhet i Norge.

FOKUS visjon er et samfunn basert på likestilling og likeverd, der kvinners menneskerettigheter respekteres og beskyttes, og alle kan delta på lik linje uavhengig av kjønn. Vi søker å realisere visjonen gjennom samarbeid med 39 kvinneorganisasjoner i 8 land, og på internasjonale arenaer som FNs Kvinnekommisjonsmøte.

I 2023 hadde FOKUS økonomisk støtte fra Norad, Kulturdepartementet, Grieg Foundation, Norges Juristforbund, Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere og Fagforbundet, samt private givere. FOKUS har et styre og sekretariat i Norge, og regionkontor i Colombia.

FOKUS har samarbeidsavtale med UN Women.

Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit er høye beskytter for FOKUS.

FOKUS' styre og sekretariat møter fredsprisvinner Rigoberta Menchú.

FOKUS arbeider for positiv endring på følgende prioriterte områder

- Vold mot kvinner og jenter.
- Kvinners og jenters seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.
- Kvinners økonomiske rettigheter og deltakelse.
- Kvinners rettigheter i alle faser av kriser og konflikter.
- Kvinners rolle i å bekjempe klimaendringer.

Forutsetningen for å lykkes er at FOKUS er en faglig sterk og økonomisk bærekraftig medlemsorganisasjon.

Hvorfor er FOKUS viktig?

FOKUS er viktig fordi kvinners rettigheter og likestilling er viktig, og fordi kvinners egne organisasjoner er viktig.

Kjønnsdiskriminering fortsatt er et stort problem for både individ og samfunn:

- En av tre kvinner i verden har opplevd vold, de fleste fra en partner, i følge WHO.
- Kvinner har i praksis bare 2/3 av menns rettigheter, i følge Verdensbanken.
- Kvinner tjener gjennomgående mindre enn menn.
- 10,3 % av verdens kvinner lever i ekstrem fattigdom, og tallet er økende. Hvis denne trenden fortsetter, vil 346 millioner kvinner fortsatt leve i fattigdom i 2030, i følge UN Women.
- Antallet kvinner og jenter som lever i konfliktområder er doblet siden 2017.
- Klimaendringer kan skape sult for 356 millioner mennesker i 2030 – dobbelt så mange kvinner som menn.
- Bare drøyt 1/4 av parlamentsmedlemmene i verden er kvinner, i følge IPU.

FOKUS inngår i allianser og samarbeid med organisasjoner og aktivister som kjemper for at kvinner skal få større tilgang til rettigheter, ressurser og makt.

Relevante kvinnepolitiske hendelser i 2023

- Norge vedtok to nye handlingsplaner som angår kvinners rettigheter globalt:
 - «En rettferdig verden er en likestilt verden». Handlingsplan for kvinners rettigheter og kjønnslikestilling i Norges utenriks- og utviklingspolitikk (2023–2030)
 - Regjeringens handlingsplan: «Kvinner, fred og sikkerhet (2023-2030)».
- Norge ble hørt om etterlevelse av kvinnekonvensjonen (CEDAW) .
- Fredsprisen gikk til Narges Mohammadi, som en del av og symbol på protestbevegelsen mot tvunget bruk av hijab i Iran.

Viktige hendelser for FOKUS

- FOKUS inngikk ny 5-årig rammeavtale for programarbeid med Norad. Avtalen sikrer programmer på følgende prioriterte tematiske områder: Å redusere vold mot kvinner og jenter, å sikre tilgangen til SRHR, å styrke kvinners økonomiske interesser, og arbeid for kvinner, fred og sikkerhet. Avtalen inkluderte fem medlemsorganisasjoner og deres partnere:
 - Norske Kvinners Sanitetsforening og WHAE i Etiopia.
 - PAWA og Micontrap i Kenya.
 - Kvinnefronten og ATPW i Tanzania (dette prosjektet ble utfaset ved slutten av året pga. manglende egenadelsfinansiering).
 - Venner av Uplift og Uplift i Uganda.
 - Sex og Politikk og FPAM i Malawi.
 - SWSA og GAVO i Somaliland.
- FOKUS' landkontor i Colombia ble omgjort til regionkontor med ansvar for programmene i Latin-Amerika (Colombia og Guatemala).

GLOBALE UTVIKLINGSTREKK

20 millioner flere mennesker er blitt skjøvet ut i ekstrem fattigdom siden 2020 (i bærekraftsmålene er det definert som dem som lever for mindre enn 1,90 dollar om dagen). Det skyldes kombinasjonen av Covid-19 pandemien og andre kriser. Krigen i Ukraina har ført til inflasjon og økte råvarepriser.

Fattigdom rammer ulikt, og kvinner er mer utsatt enn menn. Samtidig pågår det en global organisering for å svekke kvinners rettigheter og likestilling (anti-gender bevegelsen) som kan bidra til å gjøre kvinner og jenter enda mer sårbare.

Nesten 40 % av verdens befolkning bor i land med konflikt, og antallet mennesker som lever i humanitær nød har doblet seg siden 2018. Den globale situasjonen gir seg også utslag i norsk bistand. I 2023 ga Norge 58,6 milliarder kroner til bistand og utvikling. Ukraina er blitt det største mottakerlandet. Andelen bistand som har likestilling som hoved- eller delmål har derimot falt, fra 41 % i 2020 til 34 % i 2021, og ytterligere ned til 33 % i 2022.

FOKUS har programmer i Latin-Amerika og Øst-Afrika.

Latin-Amerika

Norsk bistand til Latin-Amerika er nedadgående. Tematisk samles innsatsen om arbeid for fred og stabilitet, godt styresett og økonomisk og sosial utvikling, først og fremst til Colombia, men Guatemala er også et samarbeidsland.

Colombia er fortsatt viktig i norsk bistands- og utviklingspolitikk, med lang historie og involvering i fredsprosesser. Med valget av president Gustavo Petro i 2022, fikk arbeidet med fred og forsoning ny giv, og har hatt sterk støtte i det sivile samfunnet. Presidenten tok initiativ til «den totale fred», dvs. samtaler med væpna grupper som ikke var om-

fattet av avtalen med FARC, først og fremst ELN. Men freden og forventningene til regjeringen har vist seg vanskelig å oppfylle, og motstanderne til regjeringen vant lokalvalget høsten 2023. Samtidig økte volden. Det er ikke bare politisk, men også økonomisk motivasjon bak de væpna gruppene som nå er aktive. Human Rights Watch har registrert 150 drap på menneskerettighetsforkjempere og andre lokale ledere mellom januar og november 2023.

Landet har tatt store skritt i retning likestilling, men Covid-19 pandemien bremsset fremgangen. Nye lover for å beskytte kvinners rettigheter er vedtatt de siste årene, først og fremst retten til abort, de har anerkjent den økonomiske verdien av ubetalt arbeid, og en rekke initiativer er tatt for å bygge lowverk og institusjoner. En nasjonal handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet var under arbeid i 2023, en prosess der kvinneorganisasjoner og FOKUS i Latin-Amerika har vært aktive. FOKUS samarbeider med ni partnere i landet om å fremme kvinner, fred og sikkerhetsagendaen.

Guatemala har vært gjennom en krevende politisk situasjon, etter at Bernardo Arévalo vant presidentvalget i juli. Arévalo har markert seg som korrupsjonsmotstander, med sterke fiender i eliten. Han har bakgrunn fra organisasjonen Interpeace som har bistått i fredsprosesser rundt om i verden. Så ble også innsettelsen av den nye presidenten forsøkt stanset av kongressen, og det var lenge uklart om den ville akseptere valget av Arévalo. Men i januar 2024 ble han tatt i ed som ny president. Situasjonen er likevel skjør. Under den forrige presidenten møtte frivillige organisasjoner nye krav og kriterier som i praksis begrenset det sivile samfunns spillerom. Sivilsamfunnet, og særlig blant urfolk, var sentrale pådrivere for å få Arévalo valgt inn.

FOKUS har hatt samarbeid med guatemalanske kvinneorganisasjoner fra før rundt

fredsavtalen i 1996. Avtalen kom etter nesten 40 år med borgerkrig, og 200.000 drepte og folkemord mot urfolk.

Norge har lagt ned sin ambassade i landet (ambassaden i Mexico har ansvaret for relasjonene til Guatemala). I den situasjonen er det enda viktigere at norske organisasjoner har partnere og kontakter for å kunne følge utviklingen. Jordmorforeningen vedtok å inngå et samarbeid med FOKUS om å støtte arbeid med mødrehelse i Guatemala.

Øst-Afrika

Øst-Afrika har store utfordringer, dels som ettervirkninger etter Covid-19 pandemien, dels som følge av krigen i Ukraina og dels på grunn av ekstremvær. Freedom House har rapportert at det afrikanske kontinentet har gjennomgått en negativ trend for menneskerettigheter (friheter) for tiende år på rad. Det ser vi også i land der FOKUS har partnere. Til tross for at lowerket er skjerpet, utsettes jenter stadig for kjønnslemlestelse, særlig i grenseområdene. I frykt for straffer i hjemlandet, sendes jentene ofte over grensen for å få utført inngrepet.

Levekostnadene økte og har i noen land ført til massive protester på gatene, f.eks. i **Kenya** der FOKUS har programvirksomhet. 431 millioner afrikanere lever i ekstrem fattigdom.

I 2023 ble Afrikas horn rammet av først tørke, så flom, begge deler drev mennesker på flukt. I følge OCHA ble 5,2 millioner mennesker i Øst-Afrika rammet av El Niño. Kombinasjonen konflikt, økonomisk ulikhet og klimaendringer skaper store folkevandringer. I Afrika sør for Sahara har 9 millioner mennesker blitt drevet på flukt pga. krig og 7,4 millioner på grunn av klimasjokk siden 2022.

Tanzania gikk i en positiv demokratisk retning etter at Samia Suluhu Hassan overtok presidentembetet. Hun reverserte mange av forgjengerens begrensninger på politiske friheter.

Suluhu har redefinert kvinne- og likestillingspolitikken: Hun opphevet forbudet mot at gravide tenåringsjenter kan gå på skole. Hun opprettet et eget departementet som også har ansvaret for likestilling. Hun tok grep for å styrke kvinners finansielle rettigheter.

Trenden for menneskerettigheter er motsatt i nabolandet **Uganda**: Den såkalte anti-homoseksualitetsloven ble vedtatt i 2023, der homoseksuell praksis kan straffes med dødsstraff. Organisasjoner som jobber for seksuelle minoriteters rettigheter er bannlyst, og også andre deler av sivil samfunn har fått det vanskeligere. Landet har den høyeste andelen tenåringsgraviditeter i Øst-Afrika. Selv om jenter får lov til å komme tilbake til skolen etter fødsel, er det under flere betingelser. Det pågår kamp om landrettigheter, ikke minst i tilknytning til oljeledninger.

I **Malawi** er fattigdom fortsatt en stor utfordring. Det er ett av verdens fattigste land, med relativ høy hiv rate, høy fødselsrate og lav giftealder. Tilgang på prevensjon har økt kraftig, men gjelder fortsatt bare 33 % av kvinnene (42% for gifte). Abort er forbudt med mindre morens liv er i fare (Fra UNFPA).

Etiopia hadde en positiv utvikling for menneskerettigheter og demokrati i 2018-2019, men utviklingen etter dette har vært negativ: Ytringsfriheten er innskrenket, opposisjonelle og journalister fengsles, og undertrykkelsen har ført til væpna motstand lokalt – herunder i Amhara regionen. Det er inngått en fredsavtale i Tigray-regionen. I tillegg øker konflikterne i Oroiaregionen og i Benishangul-Gumuz, på grensa til Sudan. Kjønnslemlestelse er fortsatt utbredt både i Etiopia og Somalia, inklusiv Republikken Somaliland. Forekomsten er i følge The Somaliland Health and Demographic Survey så høy som 98 %. For kvinner mellom 15 og 49 år. Republikken Somaliland erklærte uavhengighet fra Somalia i 1991, men det er ikke en internasjonalt anerkjent stat.

Foto: Sam Vox

RESULTATER FRA FOKUS' PROGRAMSAMARBEID OVER NORADAVTALEN I 2023

Vold mot kvinner og jenter

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR)

Kvinnens økonomiske deltakelse

Kvinner, fred og sikkerhet

Vold mot kvinner og jenter

Vold mot kvinner og jenter er et alvorlig menneskerettighetsbrudd med enormt omfang. Ifølge UN Women's framdriftsrapport opplever 245 millioner kvinner og jenter over 15 år fysisk vold og/eller seksuell vold fra nåværende eller tidligere partnere. Den økonomiske kostnaden er høy – estimert til minst 1,5 billioner dollar årlig. De menneskelige kostandene er enda mer alvorlig. Likevel er mindre enn 0,2 % av ODA-godkjent bistand øremerket vold mot kvinner.

Kjønnsdiskriminering og de systemiske ulikhetene mellom kvinner, menn, jenter og gutter er bakenforliggende årsaker til vold mot kvinner og jenter. FOKUS har også programmer rettet mot å forhindre kjønnslemlestelse. FOKUS' partnere mot vold i Colombia, Guatemala, Kenya og Tanzania søker å utfordre disse normene lokalt og nasjonalt.

Dette gjorde FOKUS i 2023:

- Iverksatte programsamarbeid om å redusere vold og skadelige skikker mot jenter og kvinner med 13 partnere.
- Gjennomførte 16-dagerskampanjen mot vold mot kvinner i samarbeid med 13 norske organisasjoner. Den handlet i 2023 om digital vold, og hadde en rekkevidde på opp mot 2 millioner mennesker gjennom sosiale medier, reklame, utstilling, filmvisning og møter.
- Samarbeider med Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO) om partnerskap mot vold i programland, herunder SASA! Programmet i Tanzania. I 2023 ble over 20 000 personer nådd med informasjon og kunnskap om vold mot kvinner.
- Har hatt krav til plan og tiltak mot menneskehandel som en del av sin kommunikasjon med norske myndigheter, både til handlingsplaner og statsbudsjett.
- Har deltatt aktivt i Nettverket mot skadelige skikker. Nettverket legger til rette for faglig utveksling og kunnskapsheving – og koordinerer innspill til politiske prosesser.

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR)

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) handler om kvinners og jenters rett til å bestemme over egen kropp. Multilaterale samtaler om SRHR er stadig mer politisert og polarisert. Under forhandlingene av slutterklæringen fra FNs Kvinnekommisjon, var motstanderne av SRHR svært aktive, både statlige og ikke-statlige aktører. Slutterklæringen inneholdt like fullt viktige referanser til SRHR, herunder betydningen av universell tilgang til seksuelle- og reproduktive helsetjenester.

Det har også skjedd viktig fremgang på SRHR globalt de siste årene: En rekke land har liberalisert abortlovgivningen. Andelen HIV-smittede i verden har falt. Mødredødeligheten går ned. Stadig flere land avkriminaliserer sex mellom likekjønnede. Uganda er ett av landene som går i motsatt retning og har strammet inn lovgivningen.

Å sikre SRHR gjennom lov er en forutsetning for at jenter og kvinner verden over får tilgang til livsnødvendige tjenester og rettigheter. Men det er ikke tilstrekkelig. Det tar tid å endre normer og kulturelle oppfatninger – det ser vi ikke minst når det gjelder kjønnslemlestelse. I tillegg er ikke rettigheter i seg selv nok, økonomiske og sosiale forhold utgjør altfor ofte en uoverstigelig barriere. FOKUS jobber derfor bredt med å sikre at flere jenter og kvinner får tilgang til SRHR.

Dette gjorde FOKUS i 2023:

- Har vært en aktiv deltaker i SRHR-nettverket med norske sivilsamfunnsorganisasjoner og Norad. Nettverket legger til rette for faglig utveksling og kunnskapsheving – og koordinerer innspill til politiske prosesser.
- Har inngått partnerskap med 10 organisasjoner i Latin-Amerika og Øst-Afrika for å bedre tilgang til helsetjenester, drive informasjonsvirksomhet og påvirke politiske beslutninger.
- Har vektlagt SRHR i politiske innspill til norske myndigheter.

Kvinneres økonomiske deltakelse

I UN Women's rapport om status for bærekraftsmålene som kom i 2023, fremgår det at mens over 90 % av menn mellom 25 og 54 år var i arbeid globalt i 2022, var tallet bare 61,4 % for kvinner. Kvinneres lønnsinntekter er dessuten bare 51% av det menn tjener. Kvinner har i mindre grad enn menn egen bankkonto – i noen tilfeller pga. restriksjoner i lovverket. Kvinner i jordbruket eier ofte ikke land og jobber uformelt.

FOKUS' partnerskap for økt økonomisk deltakelse for kvinner har som mål å styrke kvinners økonomiske rettigheter, som produsenter, arbeidere og medlemmer av lokalsamfunn.

FOKUS har vært aktive pådrivere for at næringslivet skal respektere kvinners menneskerettigheter, bl.a. i form av det digitale verktøyet SheDil.

Ved utgangen av 2023 avviklet FOKUS SheDil som prosjekt, pga. manglende finansiering. De fem årene verktøyet har eksistert, har gitt oss verdifull erfaring, kontaktnett og innflytelse.

Dette gjorde FOKUS i 2023:

- Har iverksatt programmer for å styrke kvinners økonomiske deltakelse og kollektiver for klimavennlig landbruksproduksjon i Uganda.
- Har diskutert næringslivets ansvar for å respektere kvinners menneskerettigheter og hvordan SheDil metodikken kan brukes med næringslivsaktører, sivilsamfunnsorganisasjoner, akademia og politikere fra flere land i Europa, Latin-Amerika og Asia.
- Utarbeidet en rapport som viser hvor godt norske selskaper rapporterer på risiko for brudd på menneskerettigheter for kvinner.
- Har deltatt i et colombiansk forum for likestilling og økonomiske rettigheter som leverte felles innspill til hvordan Colombias nasjonale handlingsplan for menneskerettigheter og næringsliv må ha et kjønnsperspektiv.
- Har vært representert i det norske kontaktpunktet for ansvarlig næringsliv i behandlingen av to saker gjennom OECDs klagemekanisme.
- Deltok i Forums arbeidsgruppe for næringsliv og menneskerettigheter og OECD Watch.

Kvinner, fred og sikkerhet

I 2005 vedtok FNs sikkerhetsråd den første av i alt åtte resolusjoner om kvinner, fred og sikkerhet. For første gang ble konsekvensene av krig og konflikt for kvinner omtalt i en sikkerhetsrådsresolusjon. Resolusjonen omhandler kvinners rolle i fredsforhandlinger og gjenoppbygging og hvordan beskytte kvinner og jenter mot seksuell vold i konflikt.

FOKUS har fulgt arbeidet med å gjennomføre vedtakene fra begynnelsen, i form av politisk pådriverarbeid mot norske myndigheter, men først og fremst i praksis gjennom samarbeid med partnere som deltar aktivt i prosessen i Colombia. Av de nesten 9 millioner menneskene som er offisielt registrert som ofre for den væpna konflikten, er over halvparten kvinner og barn. Den afro-colombianske befolkningen og urbefolkningen er hardest rammet.

Den lange erfaringen med kvinner, fred og sikkerhet i Colombia – og først og fremst med overlevende av seksuell vold i konflikt, har gjort FOKUS relevant også i andre kontekster, mer spesifikt for kvinneorganisasjoner i Ukraina. På etterspørsel organiserte FOKUS et webinar der partnere i Colombia delte sine erfaringer (webinaret var planlagt avholdt mot slutten av 2023, men ble ikke gjennomført før i januar året etter).

Dette gjorde FOKUS i 2023:

- Deltok aktivt i å utforme den nasjonale handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet i Colombia.
- Var medarrangør for side-arrangement om den colombianske handlingsplanen under FNs generalforsamling.
- Etablerte kontakt med ukrainske kvinneorganisasjoner for kunnskapsutvikling og relasjonsbygging.
- Satte kvinners rolle i norsk bistand til Ukraina på dagsorden, både i form av seminar om tema og i innspill til utenriks- og forsvarskomiteen.
- Overtok ledelsen av Forum 1325 nettverket, et nettverk for norske organisasjoner som er aktive på 1325 agendaen.
- Deltok aktivt i det norske Colombia-forumet.

FOKUS:

**EN BÆREKRAFTIG
ORGANISASJON**

Foto: Ixmuxane

Medlemstallet i FOKUS har gått ned over tid. De aller fleste fordi de er nedlagt, men noen forsvant da de ble omgjort til stiftelser. Noen har meldt at medlemskontingenten er for høy.

For å styrke FOKUS som medlemsorganisasjon ba styret om en gjennomgang av status. Representantskapet vedtok at stiftelser kan være medlem som en konkret oppfølging av diskusjonen. Samtidig ble det varslet at styret ville gjøre en helhetlig gjennomgang av vedtektene for å unngå unødvendige formelle hindre for en sterk paraplyorganisasjon. Det arbeidet ble satt i gang i 2024.

Medlemsinvolvering

Det er et mål for FOKUS å legge til rette for mer medlemsaktivitet og bedre koordinering av det internasjonale kvinne- og likestillingsengasjementet. Selv om det er flere medlemsorganisasjoner som har prosjektsamarbeid over rammeavtalen med Norad sammenliknet med den forrige, omfatter det bare under 10 % av medlemmene. Det har vist seg krevende for mange av medlemsorganisasjonene å skaffe egenandel til og forvalte tilskudd fra Norad. En av organisasjonene som søkte om og ble tatt opp i avtalen har trukket seg. Flere har overlatt forvaltningsansvaret til FOKUS' sekretariat. Utfordringene vil ikke bli mindre fremover, etter som kravene til forvaltning øker.

Derfor er arbeidet med å finne alternative måter å involvere og engasjere medlemsorganisasjonene i progamporporteføljen på viktig. Det har gitt resultater. Fagforbundet støtter våre SRHR-programmer uten å ha egne prosjekter. Jordmorforeningen har inngått avtale om samarbeid med organisasjoner i Guatemala. FO har inngått en 5-årig avtale med FOKUS om støtte til vårt arbeid mot vold og faglig samarbeid Tanzania.

Den årlige 16-dagerskampanjen mot vold mot kvinner (fra 25. november til 10. desember) er den enkeltaktiviteten som engasjerer flest medlemsorganisasjoner. I 2023 var over 10 organisasjoner (Arbeiderpartiets Kvinnenettverk, Fagforbundet, Høyres Kvinneforum, JURK,

KFUK Global, Krisesentersekretariatet, Kvinnefronten, Kvinne- og Familieforbundet, Norgesunionen av Soroptimister og Norske Kvinners Sanitetsforening) med i arbeidsgruppa.

Seks organisasjoner (IAWRT, IKFF, Kvinnefronten, Sex og Politikk, Somaliland Women Solidarity og Soroptimistene) fikk økonomisk støtte til arrangementer. Seks organisasjoner har fått støtte til å delta på FN-møter (Norges Venstrekvinnelag, Krisesentersekretariatet, Høyres Kvinneforum, JURK, KFUK Global og Sex og politikk).

25 organisasjoner var registrert til Representantskapsmøtet i 2023 (Arbeiderpartiets Kvinnenettverk, Fellesorganisasjonen (FO), Høyres Kvinneforum, IAWRT, Krisesentersekretariatet, Kvinnefronten, Norges Kvinne- og Familieforbund, Norges Venstrekvinnelag, Norsk Kvinnesaksforening, PAWA, SAIH, Sex og Politikk, Spire, Soroptimist International Norway, UPLIFT kvinneutvalg, Norges Venstrekvinnelag, Somaliland Women Solidarity, Eritreisk Kvinneforening)

Foto: FOKUS

Det var avholdt møte med de partipolitiske medlemsorganisasjonene i forkant av valget.

25 organisasjoner har deltatt på kurs FOKUS har organisert, og det har vært gjennomført 16 foredrag/innledninger fra FOKUS på invitasjon fra medlemsorganisasjonene.

Økonomi

FOKUS er hovedsakelig finansiert av Norad, men hadde i 2023 også bidrag fra Grieg Foundation, Fagforbundet, FO, Juristforbundet og private givere. Programrammeavtalen med Norad medfører krav om egenandel (5% for medlemsorganisasjonene og 10 % for programmer FOKUS driver direkte). FOKUS har overholdt sine egenandelsforpliktelser, men en medlemsorganisasjon har trukket seg som følge av kravet om egenandel.

Avhengighet av én donator gjør organisasjonen sårbar, og det er derfor et mål å skaffe flere inntektskilder, særlig frie midler. Bidrag fra private givere forblir en liten, men viktig del av FOKUS' inntekter, som bør bygges ut.

Arbeidsmiljø

FOKUS var uten daglig leder frem til mai 2023. Denne situasjonen krevde mye fleksibilitet og ekstrainsats av det øvrige sekretariatet i en krevende tid med implementering av ny rammeavtale med Norad som viktigste oppgave.

Det var ikke gjennomført arbeidsmiljøundersøkelse i 2023.

Kvinneres stemmer må høres i prosesser for varig fred og rettferdighet

Intervju med regiondirektør FOKUS Latin-Amerika Ana Milena González Valencia

FOKUS har hatt et kontor i Colombia siden 2013. Lokalt ansatte har fulgt opp og tilrettelagt arbeidet til FOKUS sine partnere i landet. Fra 2023 ble kontoret et regionskontor som også har ansvaret for programvirksomhet i Guatemala. Fra Norge kan det kanskje virke som om latinamerikanske land som Colombia og Guatemala har mye felles, men i virkeligheten er det store forskjeller, og en utfordring å få til i praksis.

Ana Milena oppsummerer året 2023:

Det var et stort år for FOKUS i Latin-Amerika. Landkontoret vårt i Colombia ble et regionalt kontor og tok over ansvaret for både Guatemala og Colombia, noe som tidligere ble styrt fra Oslo. Dette har vi gjort i samarbeid med ledelsen og rådgiverne for Colombia og Guatemala i Norge. Endringen har vært en utfordring for oss, spesielt når det gjelder å forstå den spesielle samfunns- og kulturkonteksten i Guatemala. Vi har heldigvis en kollega med mayabakgrunn som har god innsikt i dette landet og har jobbet mye med påvirkningsarbeid der.

På spørsmål om hva de ønsker å oppnå med denne omorganiseringen, svarer hun:

Vi tror at det gjør arbeidet vårt i Latin-Amerika både mer koordinert og effektivt. Colombia og Guatemala har flere historiske og sosiale fellestrekk, og begge land har behov for å jobbe for kvinners rettigheter med et bredt perspektiv. Dette inkluderer særlig arbeid mot vold og for seksuelle og reproduktive rettigheter, særlig rettet mot urfolk, afroetterkommere, ungdommer, urbane og rurale kvinner samt LBT-kvinner.

2023 var et år med politisk uro i både Guatemala og Colombia. Hvordan påvirker det arbeidet for likestilling og kvinners rettigheter?

Den politiske uroen i 2023 var særlig på grunn av motstanden fra tidligere makthavere, etter nye regjeringer med fokus på sosial rettferdighet tok over styringen. De nye regjeringene gir håp for framgang innen kvinners rettigheter, og bedre levekår for grupper som lever i fattigdom og står utenfor samfunnet. Internasjonalt er det viktig at dette langsiktige arbeidet får støtte slik at endringene blir varige.

Kan du nevne et konkret resultat fra arbeidet deres?

Vi ga ut det femte nummeret av magasinet vårt, *FOKUS Mujeres*, som for første gang inneholdt artikler fra våre samarbeidspartnere i Guatemala. Dette er ikke bare en prestasjon, men også et bevis på hva vi kan få til sammen. Magasinet viser fram arbeidet som gjøres i både Colombia og Guatemala, og gir organisasjonene vi samarbeider med en stemme. Det motiverer oss til å fortsette innsatsen.

Magasinet har artikler både på engelsk og spansk og er tilgjengelig på FOKUS' nettsider.

Utgangspunktet for etableringen av kontoret i Colombia var behovet for kvinners deltakelse i arbeid for fred. Det pågår fortsatt, og FOKUS har vært aktive pådrivere for at Colombia skulle få den første nasjonale handlingsplanen for kvinner, fred og sikkerhet.

I 2023 deltok de fleste av samarbeidspartnerne våre i arbeidet med landets første nasjonale handlingsplan for FNs resolusjon 1325, og flere var også med i Den nasjonale komiteen for forhandlingene med ELN-geriljaen. Dette arbeidet viser hvor viktig det er at kvinners stemmer blir hørt i prosesser som kan skape varig fred og rettferdighet.

Styrets beretning for 2023

Virksomhetens art og hvor den drives

FOKUS skal være et medlemsbasert kompetanse- og ressurscenter. Gjennom pådriverarbeid og utviklingssamarbeid skal organisasjonen styrke det internasjonale engasjementet og innsatsen for kvinners menneskerettigheter og samfunnsdeltakelse.

FOKUS er lokalisert i Oslo kommune.

Redegjørelse om fortsatt drift

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning av fortsatt drift, og styret bekrefter at forutsetningen er til stede for 2024. FOKUS arbeider systematisk for å bygge opp egenkapitalen for å styrke organisasjonen og forebygge eventuelle økonomiske utfordringer.

FOKUS inngikk i 2023 en ny rammeavtale med Norad som sikret programvirksomhet og drift til og med 2027. Avtalen forutsetter 5 % egenandel for medlemsorganisasjonenes prosjekter, 10 % for direktedrevne prosjekter. Driften av sekretariatet har ikke krav om egenandelsfinansiering. FOKUS har også 5-årig avtale med Norad om informasjonsstøtte (2021-2025).

FOKUS har mottatt midler fra Fagforbundet, Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere, Grieg Foundation og Norges Juristforbund til programvirksomhet i Afrika og Latin-Amerika. I tillegg har Kultur- og Likestillingsdepartementet bevilget penger til arbeidet med FNs Kvinnekommisjon.

I midlene fra Norad er det et krav om egenandel på 10 % for direktedrevne prosjekter i programarbeidet (medlemsorganisasjonenes prosjektsamarbeid er pålagt bare 5 %).

Det ble i 2023 søkt om refusjon av momskompensasjon og dette ble innvilget med kr. 849.457 som overføres egenkapitalen til FOKUS.

FOKUS har i 2023 økt den frie egenkapitalen med kr. 66 510,18 mens formålskapitalen med eksterne restriksjoner er uendret – og kr 0. Formålskapital med interne restriksjoner er økt med kr 104 830,78. Egenkapitalen er ved utgangen av 2023 er kr 3 369 225,29.

Redegjørelse om likestilling og arbeidsmiljø

FOKUS visjon er et samfunn basert på likestilling og likeverd, der kvinners menneskerettigheter respekteres og beskyttes, og alle kan delta på lik linje uavhengig av kjønn. FOKUS er den eneste organisasjonen i Norge som utelukkende arbeider internasjonalt for kvinners rettigheter og likestilling i samarbeid med kvinneorganisasjoner.

Målgruppen er kvinner og jenter som ikke får realisert sine rettigheter og muligheter på grunn av diskriminering, undertrykking og fattigdom.

FOKUS diskriminerer ikke på bakgrunn av kjønn, sosial status, alder, seksuell orientering, funksjonsevne, ekteskapelig status, politisk, etnisk og/eller religiøs tilhørighet.

Det var til sammen 10 ansatte i FOKUS' sekretariatet i 2023, fordelt på 7,1 årsverk, av disse

var det 7 kvinner og 3 menn. Stillingen som daglig leder sto ledig frem til 8.mai. Det var en 50 % prosjektstilling og ett vikariat (15.8-31.12) i løpet av året blant de ansatte.

I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører FOKUS oversikt over sykefravær. I 2023 har sykefraværet vært 71 (4,3 %) dager totalt for 7,1 årsverk. Det har vært 3 korttid og en langtidssykemeldt.

FOKUS har ikke hatt ulykker eller skader.

Forhold som kan påvirke det ytre miljø

Forhold ved FOKUS' drift som påvirker det yre miljø omfatter blant annet reisevirksomhet og avfallshåndtering. FOKUS har ikke iverksatt konkrete tiltak for å redusere negativ påvirkning. God planlegging av reisevirksomhet, med lengre opphold for hvert programbesøk, og god bruk av digitale møteflater har bidratt til færre lange flyreiser. Kontorutstyr FOKUS ikke bruker lenger har blitt annonsert gitt bort.

Antikorrupsjonsarbeid

Det er utarbeidet en strategi for arbeidet med antikorrupsjon som ble vedtatt av styret i oktober 2021. Strategi og verktøy er på engelsk og spansk.

FOKUS har vedtatt etiske retningslinjer som alle ansatte og styret har signert. Denne er oversatt til engelsk og er distribuert til partnere i forbindelse med kontraktsinngåelse. Alle som skal på reise for FOKUS sine midler eller konsulenter som inngår kontrakt med FOKUS, må underskrive på de etiske retningslinjene (Code of Conduct).

Varslingsaker

Styret mottok ingen varslingsaker i 2023.

Redegjørelse om årsregnskapet

Etter styrets oppfatning gir det fremlagte resultatregnskap og balanse med tilhørende noter en rettvise oversikt over utviklingen og resultatet av virksomheten, samt stillingen ved årsskiftet. Tiltak satt i verk etter gjennomført arbeidsmiljøundersøkelse har påvirket årets resultat.

Det har ikke inntrådt forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning for bedømmelsen av FOKUS' årsregnskap.

Redegjørelse om den fremtidige utviklingen

FOKUS har rammeavtale med Norad til styrking av sivilt samfunn i utviklingsland som sikrer drift til og med 2027. I tillegg har FOKUS rammeavtale på informasjon ut 2025. Fremtidig drift forutsetter at egenandel på 10 % for direktedrevne programmer skaffes tilveie. Det er en prioritet. Styret har vedtatt å bygge en egenkapital tilsvarende 6 mnd drift, for å kunne sikre forsvarlig avvikling av organisasjonen, skulle inntekter opphøre.

Styret anbefaler fortsatt drift.

Forskning og utvikling

FOKUS har vedtatt en strategi som legger føringer for arbeidet i perioden 2023–2026.

Resultatdisponering

Aktivitetsresultatet for 2023 på 171 340,96 er disponert på følgende måte:

Økning av egenkapital med eksterne restriksjoner	0,00
Økning av egenkapital med interne restriksjoner	104 830,78
Økning i fri egenkapital	66 510,18
Sum disponering	171 340,96

= Økning i egenkapital i 2023 **171 340,96**

Oslo, den 20. juni 2024

Anne-Mette Øvrum
Styreleder

Marianne Solberg

Fatima Ali Madar

Anne Green Nilsen

Katinka Riksfjord Sporseem

Kristin Hetle

Borghild Berge
(ansattes representant)

Sylvi Bratten
daglig leder

Tilsluttede organisasjoner 2023:

1. Afghanistankomiteen i Norges Kvinneutvalg
2. Ammehjelpen
3. Arbeiderpartiets Kvinnenettverk
4. Den Norske Jordmorforening
5. Eritreisk Kvinneforening
6. Fagforbundet
7. Fellesrådet for Afrikas Kvinneutvalg
8. Fellesorganisasjonen for barnevernpedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO)
9. FRI
10. Høyres Kvinneforum
11. Inner Wheel Norge
12. International Association of Women in Radio and Television (IAWRT), norsk avdeling
13. Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet
14. JURK, Juridisk Rådgivning for Kvinner
15. KFUK-Utvalget
16. Karaama
17. Krisesentersekretariatet
18. Kristelig Folkepartis Kvinner
19. Kurdish Women's Rights
20. Kvinnefronten i Norge
21. KUN – Senter for kunnskap og likestilling
22. Miljøpartiet de Grønne
23. MiRA Ressurssenter for flyktninge- og innvandrerkvinner
24. Nei til EUs kvinneutvalg
25. Norges Bygdekvinnelag
26. Norges Kvinne- og Familieforbund
27. Norges Venstrekvinnelag
28. Norgesunionen av Soroptimistklubber
29. Norsk Bonde- og Småbrukarlags Kvinneutvalg
30. Norsk Kvinnesaksforening
31. Norsk Sykepleierforbund
32. Norske Kvinners Sanitetsforening
33. Pan-African Women's Association (PAWA)
34. RadiOrakel
35. SAIHs Kvinne- og likestillingsutvalg
36. Senterkvinnene
37. Sex og Politikk
38. Somaliland Women Solidarity Association (SWSA)
39. Spire
40. SVs Kvinnepolitiske Utvalg
41. UpLifts kvinneutvalg
42. Zonta International

FOKUS styre 2023:

Styreleder: Anne-Mette Øvrum, Høyres Kvinneforum

Styremedlemmer: Fatima Al Madar, Somaliland Women Solidarity
Katinka Riksfjord Sporseem, Arbeiderpartiets Kvinnenettverk
Kristin Hetle, Norsk Kvinnesaksforening
Marianne Solberg, Fellesorganisasjonen (FO)
Hilde Sofie Pettersen, SAIH (gikk ut av styret i januar 2023)
Anne Green Nilsen, Fagforbundet (gikk inn som fast medlem av styret i januar 2023)
Mildrid Mikkelsen (ansattes representant frem til september)
Borghild Berge (ansattes representant fra september)

Varamedlemmer: 1. Malin Stensønes, Norske Kvinners Sanitetsforening
2. Mona Christine Wiger, Norgesunionen av Soroptimistklubber

I 2023 var FOKUS sitt sekretariat på 7,1 stillinger.

Foto: Sam Vox

BLI MED! STØTT FOKUS I KAMPEN FOR KVINNERS RETTIGHETER.

Send en gave på Vipps til 19686
eller bli fast giver på vår nettside fokuskvinner.no

Foto: Ixmuxane

FOKUS – Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål
Storgata 11
0155 Oslo
E-post: fokus@fokuskvinner.no
Nettside: www.fokuskvinner.no
Sosiale medier: [@fokuskvinner](https://www.instagram.com/fokuskvinner)